

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД ОБАВЉАЊЕМ
ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

**СЕКТОР ОСИГУРАЊА У
РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Извештај за треће тромесечје 2019. године

Садржај:

1. Тржиште осигурања	3
1.1. Учесници на тржишту	3
Друштва за осигурање/реосигурање	3
Остали учесници на тржишту	4
1.2. Структура портфеља осигурања	4
1.3. Билансна сума и билансна структура	6
Билансна сума	6
Структура активе	7
Структура пасиве	8
2. Показатељи пословања	9
2.1. Адекватност капитала	9
2.2. Квалитет имовине	10
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви	10
2.4. Профитабилност	12
2.5. Ликвидност	12
3. Аутоодговорност	13
4. Закључак	13

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда
ТЗ	треће тромесечје у години – период од 1. 1. до 30. 9.

1. Тржиште осигурања¹

1.1. Учесници на тржишту

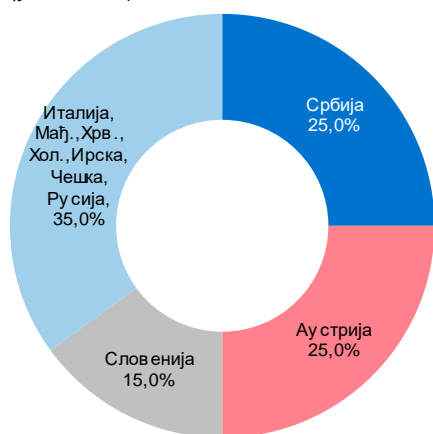
Друштва за осигурање/реосигурање

На крају Т3 2019. године, у Републици Србији послује 20 друштава за осигурање/реосигурање и њихов број је за један мањи него у истом периоду претходне године². Искључиво пословима осигурања бави се 16 друштава, а пословима реосигурања четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања, искључиво животним осигурањем баве се четири друштва, док се искључиво неживотним осигурањем, односно и животним и неживотним осигурањем бави по шест друштава.

Посматрано према власничкој структури капитала, од 20 друштава за осигурање/реосигурање 15 је у већинском страном власништву.

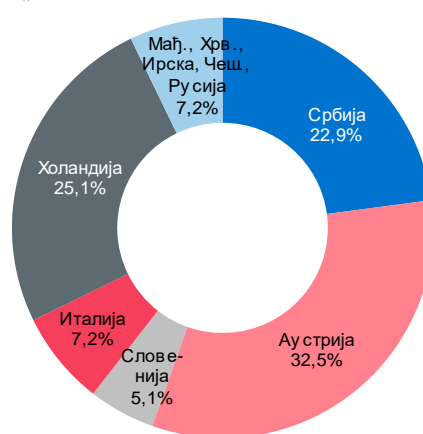
Друштва у страном власништву бележе преовлађујуће учешће на крају Т3 2019. године у: премији животних осигурања са 89,7%, премији неживотних осигурања са 64,6%, укупној имовини са 77,1%, као и у броју запослених са 68,2%.

Графикон 1.1.1. Структура друштава за осигурање/реосигурање Србије према власништву (у Т3 2019)

Извор: Народна банка Србије.

Графикон 1.1.2. Билансна сума друштава за осигурање/реосигурање Србије према власништву (у Т3 2019)

Извор: Народна банка Србије.

¹ Извештај је базиран на подацима које су друштва за осигурање/реосигурање дужна да достављају Народној банци Србије, а чија исправност није била предмет непосредне контроле Народне банке Србије. При анализи тржишта осигурања потребно је имати у виду да су промене у овом извештају посматране у односу на податке друштава за осигурање/реосигурање која су имала дозволу у Т3 2018. године.

² У четвртном тромесечју 2018. године, једно друштво за неживотно осигурање припојило се другом друштву за неживотно осигурање.

Остали учесници на тржишту

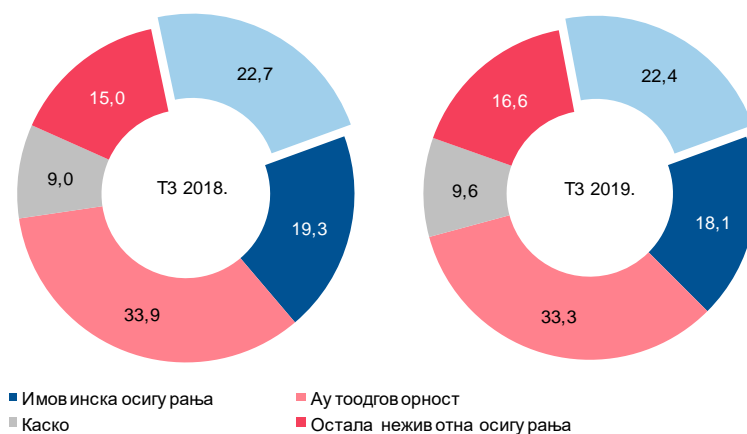
Поред друштава за осигурање/реосигурање на тржишту послује и: 16 банака, седам даваоца финансијског лизинга и један јавни поштански оператор, који су добили сагласност за обављање послова заступања у осигурању, затим 94 правна лица (друштва за посредовање у осигурању и друштва за заступање у осигурању), 81 заступник у осигурању (физичко лице – предузетник) и 4.585 активних овлашћених лица за обављање послова заступања, односно послова посредовања у осигурању.

1.2. Структура портфеља осигурања

Укупна премија у ТЗ 2019. године износила је 79,0 млрд динара (672 млн евра или 735 млн долара)³, што представља раст од 5,9% у односу на исти период претходне године.

У структури премије учешће неживотних осигурања износило је 77,6%, док се учешће животних осигурања благо смањило са 22,7% у ТЗ 2018. године на 22,4% у истом периоду текуће године, што је последица нижег номиналног раста премије животних осигурања у поређењу с растом премије неживотних осигурања.

Графикон 1.2. Укупна премија према врстама осигурања
(у ТЗ 2018. и ТЗ 2019. у %)

Извор: Народна банка Србије.

³ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. септембра 2019. године.

Посматрано према врстама осигурања, структура премије у Т3 2019. године слична је структури у истом периоду 2018. године, уз бележење највећег учешћа осигурања од одговорности због употребе моторних возила (осигурање од аутоодговорности) у укупној премији од 33,3%. Затим следе животна осигурања са 22,4%, имовинска осигурања са 18,1% и осигурање моторних возила – каско са 9,6%.

Премија неживотних осигурања у Т3 2019. године бележи раст од 6,3% у односу на исти период 2018. године. Премија осигурања од аутоодговорности порасла је за 4,1%, премија осигурања моторних возила – каско за 13,3%, премија осигурања од последица незгоде за 11,7%, док је премија имовинских осигурања смањена за 1,1%.

Осигурање од последица незгоде, које обухвата, између осталих, и обавезна осигурања, као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање запослених од повреда на раду и од професионалних обољења, у Т3 2019. године бележи учешће од 2,9%.

Поређењем учешћа премије добровољног здравственог осигурања уочава се његов раст са 3,8% у Т3 2018. године на 4,7% у Т3 2019. године, уз номинални раст ове премије од 29,4%. Притом, два друштва за осигурање покривају више од половине (56,1%) овог сегмента тржишта.

У Т3 2019. године у поређењу са Т3 2018. године није дошло до промена на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини укупне премије и премије неживотних осигурања, која у наведеним премијама свих друштава за осигурање учествују са 77,4% и 79,2%, респективно. Међутим, дошло је до промене у рангу пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини премије животних осигурања, која у укупној премији овог сегмента тржишта учествују са 83,1%.

Концентрација на тржишту мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају билансних сума свих друштава за осигурање, умерена је и на крају Т3 2019. године износи 1.312⁴.

---

⁴ Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

Табела 1.2. Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање
(у млн динара, у %)

	30. 9. 2018.			30. 9. 2019.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Према критеријуму укупне премије							
Дунав	20048	26,9	1	20431	25,9	1	-
Ђенерали	16444	22,0	2	17125	21,7	2	-
ДДОР	9017	12,1	3	9525	12,1	3	-
Винер	8491	11,4	4	9009	11,4	4	-
Триглав	4490	6,0	5	5070	6,4	5	-
Према критеријуму премије неживотних осигурања							
Дунав	18418	32,0	1	18613	30,4	1	-
Ђенерали	10870	18,9	2	11530	18,8	2	-
ДДОР	7689	13,3	3	8113	13,2	3	-
Винер	5499	9,5	4	5590	9,1	4	-
Триглав	4150	7,2	5	4701	7,7	5	-
Према критеријуму премије животних осигурања							
Ђенерали	5574	32,9	1	5594	31,6	1	-
Винер	2992	17,6	2	3419	19,3	2	-
Граве	2434	14,3	3	2479	14,0	3	-
Дунав	1630	9,6	4	1819	10,3	4	-
ДДОР	1328	7,8	6	1413	8,0	5	раст
Уника жив.	1345	7,9	5	1383	7,8	6	пад

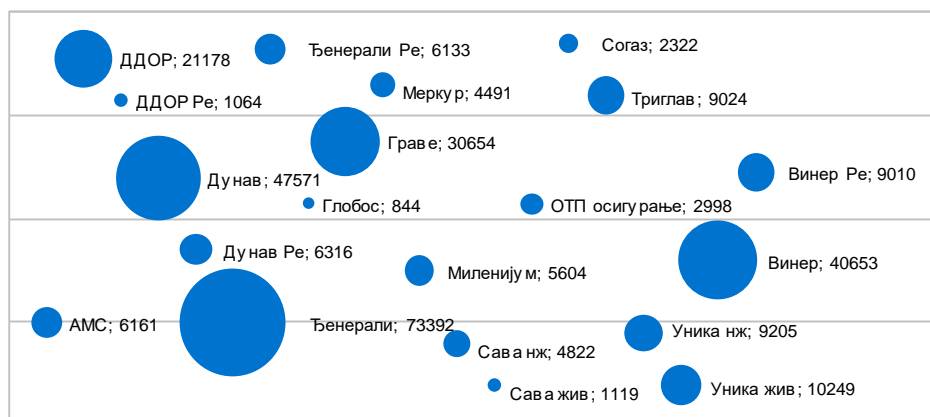
Извор: Народна банка Србије.

1.3. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за осигурање и друштава за реосигурање повећана је на крају Т3 2019. године на 292,8 млрд динара (2.491 млн евра или 2.726 млн долара)⁵, и то за 14,0% у односу на крај Т3 претходне године.

⁵ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. септембра 2019. године.

Графикон 1.3.1. **Билансне суме друштава за осигурање/реосигурање**
(на дан 30. 9. 2019, у млн динара)

Извор: Народна банка Србије.

У Т3 2019. године није дошло до промена на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини билансне суме, која у укупној билансној суми свих друштава за осигурање учествују са 79,0%.

Табела 1.3. **Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање према критеријуму билансне суме**
(у млн динара, у %)

	30. 9. 2018.			30. 9. 2019.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Ђенерали	63071	26,1	1	73392	27,2	1	-
Дунав	42850	17,8	2	47571	17,6	2	-
Винер	37594	15,6	3	40653	15,0	3	-
Граве	28224	11,7	4	30654	11,3	4	-
ДДОР	19331	8,0	5	21178	7,8	5	-

Извор: Народна банка Србије.

Структура активе

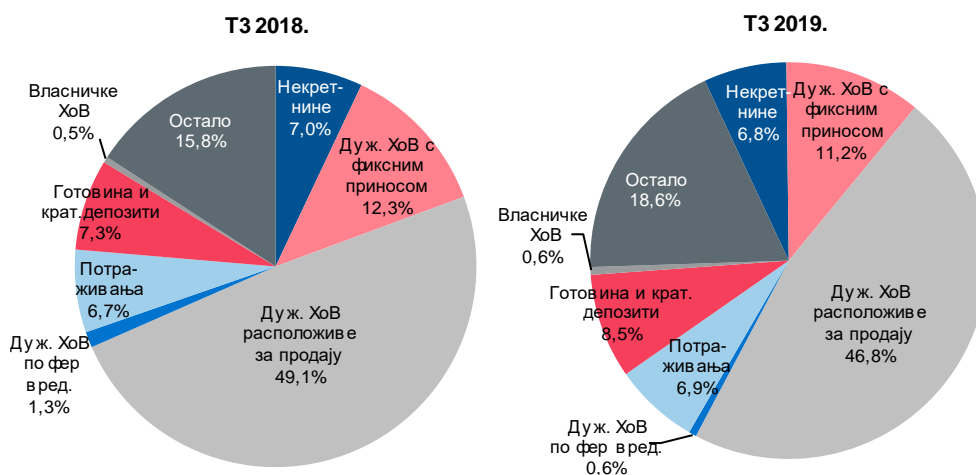
У структури активе друштава за осигурање и друштава за реосигурање, са стањем на дан 30. септембра 2019. године, највећи део односио се на дужничке хартије од вредности, и то дужничке хартије од вредности: расположиве за продају (46,8%), с фиксним приносом (11,2%) и које се исказују по фер вредности кроз биланс успеха (0,6%), иза којих су следили: техничке резерве које падају на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара (9,5%), готовина и краткорочни депозити (8,5%), потраживања (6,9%), некретнине, постројења и опрема (6,8%), власничке хартије од вредности (0,6%) и остало⁶.

⁶ *Остало* у Графикону 1.3.2. обухвата: нематеријална улагања, гудвил, софтвер и остала права, учешћа у капиталу, остале дугорочне финансијске пласмане (осим дужничких

У поређењу са стањем на исти дан претходне године, може се закључити да, с једне стране, дужничке хартије од вредности, иако смањују, задржавају претежно учешће у ТЗ 2019. године са 58,6%, док, с друге стране, техничке резерве које падају на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара (као део категорије *Остало* у Графикону 1.3.2) повећале су своје учешће, што је последица велике имовинске штете саосигуранике код двају друштава за осигурање и реосигуранике код двају друштава за реосигурање.

Графикон 1.3.2. Структура активе
(на дан 30. 9. 2018. и 30. 9. 2019)

Извор: Народна банка Србије.

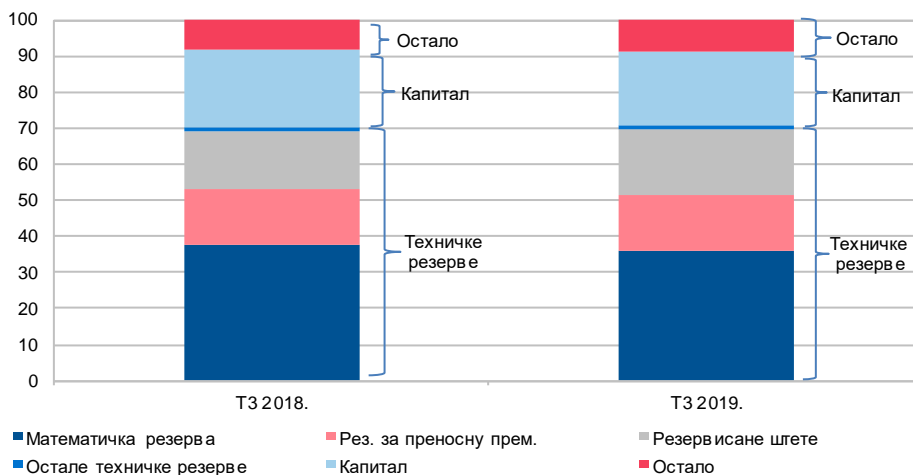
Структура пасиве

На крају ТЗ 2019. године, у структури пасиве техничке резерве исказују учешће од 70,9%, а капитал од 20,4%.

Капитал у износу од 57,8 млрд динара расте у односу на крај ТЗ претходне године по стопи од 8,9%, док техничке резерве у износу од 201,1 млрд динара у посматраном периоду бележе раст од 14,4%, као последица резервације поменуте велике имовинске штете. Математичка резерва задржава најзначајније учешће у техничким резервама, са стопом раста у ТЗ 2019. године од 7,8%.

Техничке резерве у континуитету бележе и номиналан и реалан раст.

ХоВ с фиксним приносом), остала дугорочна средства, одложена пореска средства, залихе, стална средства намењена продаји, остале ХоВ у оквиру финансијских пласмана, остале краткорочне финансијске пласмане, порез на додату вредност, АВР и техничке резерве које падају на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара.

Графикон 1.3.3. Структура пасиве
(у %)

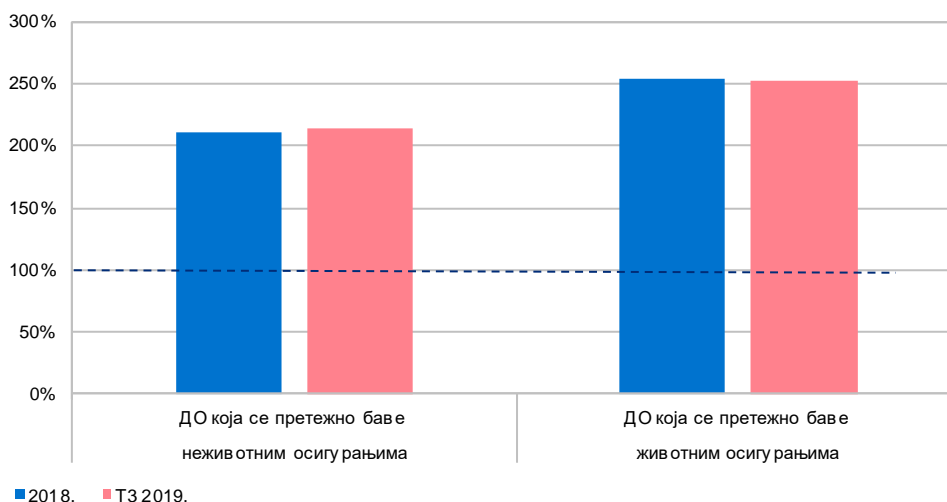
2. Показатељи пословања

2.1. Адекватност капитала

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе из осигурања, као и од испуњености услова који се односе на адекватност капитала, а утврђени су као однос захтеване и расположиве маргине солвентности.

Расположива маргина солвентности сектора осигурања (друштва за осигурање и друштва за реосигурање) на дан 30. септембра 2019. године у Републици Србији износила је 42,7 млрд динара, а захтевана маргина солвентности 18,8 млрд динара. На нивоу свих друштава за осигурање у Републици Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* **основни показатељ адекватности капитала** (однос расположиве и захтеване маргине солвентности) износио је 213,8%, а код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 252,5%.

Графикон 2.1 Адекватност капитала друштава за осигурање

Извор: Народна банка Србије.

2.2. Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања (као облика активе које може карактерисати отежана наплативост) у укупној активи друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, тј. **рацио теже утрживе активе** на крају Т3 2019. године на задовољавајућем је нивоу и износи 16,7%, док је на крају 2018. године износио 16,3%. На промену вредности овог показатеља утицао је већи раст наведених облика активе од раста саме активе.

Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведени показатељ је благо смањен, са 3,8% на крају 2018. године на 3,6% на крају Т3 2019. године.

2.3. Инвестирање средстава техничких резерви

Ради обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета, није довољно само формирање адекватног нивоа техничких резерви, већ и улагање средстава техничких резерви на начин који обезбеђује очување и увећање њихове реалне вредности, а ради стварања услова за измирење преузетих обавеза из осигурања у целини и у року и у садашњем, и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим

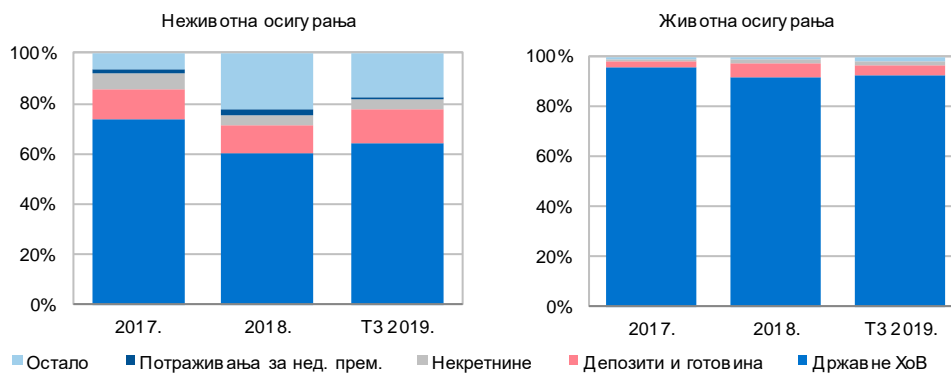
обавезама, друштво је дужно да средства инвестира на начин да води рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом своје инвестиционе политике.

У друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања*, као и у *друштвима за реосигурање* у Т3 2019. године остварено је инвестирање пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине.

Посматрано укупно, у Републици Србији за сва друштва за осигурање средства техничких резерви *неживотних осигурања* у Т3 2019. године, највећим делом су била уложена у државне хартије од вредности (64,0%), а затим у техничке резерве на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара (15,2%), депозите код банака и готовину (13,6%), некретнине (4,2%) и потраживања за недоспеле премије (1,1%). У поређењу са 2018. годином, задржана је структура инвестирања ових средстава, одређена значајним номиналним порастом техничких резерви на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара (део категорије *Остало* у Графикону 2.3), као последице већ поменуте велике имовинске штете. Притом, у Т3 2019. године учача се повећање учешћа државних хартија од вредности и депозита и готовине, с једне стране, и смањење учешћа техничке резерве на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара услед решавања дела поменуте велике имовинске штете, с друге стране.

У структури инвестирања средстава техничких резерви *животних осигурања* најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности са 92,2%, док су депоновање код банака и готовина износили свега 4,0%.

Графикон 2.3. Структура инвестирања средстава техничких резерви

Извор: Народна банка Србије.

2.4. Профитабилност

На профитабилност друштава за осигурање указује вредност **комбинованог рација у самопридржају** (однос збира меродавних штета и трошкова спровођења осигурања, у самопридржају према меродавној премији у самопридржају). Вредност овог рација испод 100% указује на способност друштава за осигурање да из прикупљене премије исплате штете и покрију настале трошкове, док се за вредности овог показатеља изнад 100% претпоставља да друштва при одређивању висине премије узимају у обзир и потенцијалне приходе од инвестирања на финансијском тржишту и тржишту непокретности, што их излаже тржишним ризицима. Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* вредност комбинованог рација у самопридржају смањена је са 87,9% у Т3 2018. године на 83,5% у Т3 2019. године. На повољно кретање овог рација утицао је већи раст меродавне премије у самопридржају у односу на раст збира меродавних штета и трошкова спровођења осигурања, у самопридржају – као последице пада трошкова спровођења осигурања неживотних осигурања, што је значајан показатељ резултата предузетих активности Народне банке Србије на унапређењу тржишта осигурања.

2.5. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама, оно мора водити рачуна и о усклађености средстава и обавеза по рочности, и о утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава, пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

Показатељ усклађености ликвидне aktive и обавеза⁷ у сектору осигурања (друштва за осигурање и друштва за реосигурање), који је у Т3 2019. године износио 146,7%, говори у прилог довољности ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза у сектору осигурања.

---

⁷ Ликвидна актива у овом извештају обухвата: финансијске пласмане, готовину, депозите код банака и остале непоменуте дугорочне финансијске пласмане, док обавезе обухватају: краткорочне обавезе, пасивна временска разграничења, резервисане штете и друге техничке резерве осигурања до годину дана.

3. Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима на крају ТЗ 2019. године бавило се десет друштава за осигурање, што је исти број као у истом периоду претходне године.

Премија осигурања од аутоодговорности у ТЗ 2019. године остварује раст од 4,1% у односу на исти период претходне године.

Концентрација портфеља у овом сегменту благо је смањена ако се има у виду да у ТЗ 2019. године три друштва за осигурање с највећим учешћем у премији осигурања од аутоодговорности покривају 66,8% тржишта, док су у истом периоду претходне године та друштва покривала 67,8% тржишта.

4. Закључак

Из упоредних показатеља за ТЗ 2019. године и истог периода 2018. године издвајају се следеће промене у посматраном периоду:

- На тржишту Републике Србије пословало је 20 друштава за осигурање, што је једно друштво мање него у истом периоду претходне године, уз благо повећање броја запослених на 10.964, по стопи од 3,5%;
- Билансна сума сектора осигурања порасла је за 14,0% и она износи 292,8 млрд динара;
- Капитал је порастао за 8,9% и он износи 57,8 млрд динара;
- Остварено је повећање техничких резерви од 14,4%, које износе 201,1 млрд динара, као и инвестирање пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине, и у животним, и у неживотним осигурањима;
- Укупна премија је повећана за 5,9% и износи 79,0 млрд динара;
- Учешће неживотних осигурања од 77,6% у укупној премији и даље је доминантно. Премија неживотних осигурања расте за 6,3%, при чему осигурање од аутоодговорности, осигурање моторних возила – каско и добровољно здравствено осигурање расту, док се имовинска осигурања смањују;
- Животна осигурања смањују учешће у укупној премији са 22,7% на 22,4%, уз бележење номиналног раста ове премије од 4,5%.

Постојећим прописима којима се уређује делатност осигурања у Републици Србији створени су предуслови за значајан корак ка даљем приближавању стања сектора осигурања у Републици Србији нивоу развоја тог сектора у Европској

унији. Наиме, имплементирани су поједине одредбе Солвентности 2 које се односе на квалитативне захтеве другог стуба (систем управљања који обухвата четири кључне функције: управљање ризицима, систем интерних контрола, интерну ревизију и актуарску функцију, као и сопствену процену ризика и солвентности – *ORSA*, супервизију засновану на процени ризика, *fit & proper* захтеве при лиценцирању субјеката надзора и др.).

Озбиљне промене регулаторног оквира у области надзора сектора осигурања тек се очекују, и усклађивањем прописа с Директивом о дистрибуцији осигурања, и у смислу имплементације Солвентности 2.

Директива о дистрибуцији осигурања доноси решења којима се, с једне стране, ближе утврђује надзор и управљање производима осигурања како би се обезбедило да ти производи одговарају стварним потребама корисника, а с друге стране, прописује начин информисања корисника и дистрибуирање производа осигурања, чиме се унапређује ниво заштите права и интереса корисника услуге осигурања.

Ефективан режим солвентности, усклађен са економским приступом који се заснива на ризицима, у складу је с развојем у другим деловима финансијског сектора, нарочито банкарским. С тим у вези, ради даљег унапређења регулативе пруденцијалног надзора у предстојећем периоду очекује се усклађивање с Директивом Солвентност 2, која ће обезбедити подстицаје друштвима за (ре)осигурање да на одговарајући начин мере ризике којима су изложени у свом пословању и њима управљају, како би и надаље била обезбеђена стабилност сектора осигурања.

Завршетком прве фазе стратешки опредељених активности на имплементацији Солвентности 2 – анализе усклађености регулативе, спровођењем активности које су у току, а у оквиру су друге фазе – процене ефеката имплементације, као и преласком на усклађивање регулаторног оквира, као треће фазе, обезбедиће се још виши ниво стабилности сектора осигурања и заштите корисника услуга осигурања најкасније до приступања Републике Србије Европској унији.